STUDIJŲ DALYKO (MODULIO) APRAŠAS

Dalyko (modulio) pavadinimas	Kodas
Italų kalbos dialektologija *Italian Dialectology*	

Dėstytojas (-ai)	Padalinys (-iai)
Koordinuojantis: *prof. dr. Diego Ardoino* **Kitas (-i):** *dr. Julija Šabasevičiūtė*	*VU Filologijos fakultetas, ARKSI, Italų kalbotyros ir literatūros katedra*

Studijų pakopa	Dalyko (modulio) lygmuo	Dalyko (modulio) tipas
Pirmoji	*1/1*	*Pasirenkamasis*

Įgyvendinimo forma	Vykdymo laikotarpis	Vykdymo kalba (-os)
Auditorinė	*6 (pavasario) semestras*	*Italų, lietuvių*

Reikalavimai studijuojančiajam	
Išankstiniai reikalavimai:	**Gretutiniai reikalavimai (jei yra):** *B1 italų kalbos kompetencijos lygis*

Dalyko (modulio) apimtis kreditais	Visas studento darbo krūvis	Kontaktinio darbo valandos	Savarankiško darbo valandos
5	130	32	98

Dalyko (modulio) tikslas: studijų programos ugdomos kompetencijos

Šiuo dalyku siekiama ugdyti šias kompetencijas ir gebėjimus:

Bendrosios kompetencijos:

1. Gebėjimas dirbti ir mokytis savarankiškai, taikant įgytas žinias praktikoje: *gebėjimas kelti tikslus, laikytis terminų, pasirinkti užduočiai atlikti reikalingus išteklius ir metodus;*
2. Analitinis ir kritinis mąstymas: *gebėjimas analizuoti reiškinius, įžvelgti sudėtines dalis ir ryšius tarp jų; gebėjimas lyginti ir kritiškai vertinti informaciją (reiškinius, dalykus, žmonių poelgius ir kt.), spręsti apie jų privalumus ir trūkumus, dalyvaujant diskusijoje;*

Dalykinės kompetencijos:

1. Pagrindinės bendrosios ir istorinės kalbotyros žinios ir gebėjimai: kalbos kaip istorinio ir sociokultūrinio reiškinio ir kalbotyros kaip mokslo disciplinos suvokimas.
2. Pagrindinių skirtumų tarp Lietuvos ir Italijos tarminės situacijos suvokimas ir santykių tarp bendrinės italų kalbos ir Italijos dialektų supratimas;

3. Bendrinės italų kalbos ir jos dialektų raidos kaip kultūros proceso supratimas ir analizė: gebėjimas analizuoti, vertinti ir interpretuoti italų kalbos raidą kaip reiškinį.
4. Dialektologijos ir geolingvistikos tyrėjo kompetencija: gebėjimas įžvelgti lingvistinę problemą, jai ištirti pasirinkti tinkamą empirinę medžiagą, tyrimo metodus ir bibliografinius šaltinius; gebėjimas paruošti, atlikti dialektologijos tyrimą, aprašyti atlikto tyrimo rezultatus moksliniame tekste, viešai juos pristatyti ir apginti savo nuomonę.

Dalyko (modulio) studijų siekiniai	Studijų metodai	Vertinimo metodai
Gebės analizuoti, vertinti pagrindinius italų dialektologijos reiškinius. Gebės tinkamai vartoti bei aiškinti pagrindines dialektologijos, istorinės kalbotyros ir sociolingvistikos sąvokas ir terminus.	Mokslinės literatūros, lingvistinių atlasų skaitymas, diskusijos, tiriamojo pobūdžio užduotys, įtraukiamosios paskaitos, pranešimų rengimas	Semestro metu atliekamų užduočių ir darbo seminarų metu ugdomasis ir kaupiamasis vertinimas. Teorinio ir praktinio pobūdžio kontrolinis darbas raštu semestro metu, baigiamasis teorinio ir praktinio pobūdžio egzaminas raštu. Pranešimas raštu ir jo pristatymas žodžiu.
Įgis žinių apie Italijos tarmes ir kitas bendrinės italų kalbos atmainas (*italiano standard, italiano regionale, italiano neostandard ir kt.*). Gebės analizuoti bendrinės italų kalbos ir bent vienos Italijos tarmių sistemą diachronijos ir diatopijos plotmėje.	Mokslinės literatūros, lingvistinių atlasų skaitymas, diskusijos, tiriamojo pobūdžio užduotys.	Tiriamojo pobūdžio užduotys, kontroliniai darbai, darbas per seminarus, baigiamasis egzaminas.
Gebės atlikti nesudėtingo tarminio teksto ir/ arba įrašo tyrimą, išryškinant diatopiškai jo kilmę ir pagrindinius kalbinius būdingus bruožus.	Mokslinės literatūros, lingvistinių atlasų skaitymas, diskusijos, tiriamojo pobūdžio užduotys.	Tiriamojo pobūdžio užduotys, kontroliniai darbai, darbas per seminarus, baigiamasis egzaminas.
Gebėti analizuoti, interpretuoti ir vertinti bent vienos Italijos tarmės raidą bendrinės italų kalbos ir kitų Italijos tarmių raidos kontekste, vartojant tinkamą terminiją ir taikant tinkamus metodus.	Mokslinės literatūros skaitymas, įtraukiamoji paskaita ir diskusijos, tiriamojo pobūdžio užduotys	Tiriamojo pobūdžio užduotys, kontroliniai darbai, darbas per seminarus, baigiamasis egzaminas.

Temos	Kontaktinio darbo valandos							Savarankiškų studijų laikas ir užduotys	
	Paskaitos	Konsultacijos	Seminarai	Pratybos	Laboratoriniai	Praktika	**Visas kontaktinis**	**Savarankiškas darbas**	**Užduotys**
1. Įvadas. Kalba ir tarmė, Toskanos tarmė ir italų kalba. Kas yra dialektologija, kuo skiriasi kalba ir tarmė, lietuvių ir italų	2		2				**4**	**12**	1. Teorinės literatūros skaitymas ir analizė.

dialektologijos terminologijos skirtumai (*tarmė, patarmė, šnekta, italiano regionale* sąvokos ir kt.). Tarmės yra kalbinės sistemos *pleno iure*. *Italiano standard* ir *italiano neostandard* sąvokos. Kodėl Toskanos tarmė tapo bendrine italų kalba? (Dantė, Petrarka, Bokačas, Florencijos ekonominė galia, Toskanos tarmės artumas lotynų kalbai ir kt.). Italų kalbos stabilumas: kodėl XIII a. Dantės kalba yra tokia panaši į dabartinę italų kalbą. Pagrindiniai italų kalbos istorijos etapai.									**Fanciullo (2015)** 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5. **Marcato (2007)** I. 1, 2, 3, 4, 5. 2. Tiriamosios užduotys.
2. Italų kalbos fonologinė sistema, fonologinė ir fonetinė transkripcija Bendrinės italų kalbos fonologinė sistema. Fonologinė ir fonetinė transkripcija (pagal IPA). Fonai, fonemos, alofonai. Pagrindinių Italijos tarmių garsų, nebūdingų bendrinei italų kalbai (retrofleksinių priebalsių, priekinių labializuotų balsių, užpakalinių nelabializuotų balsių, vidutinių aukštutinių-vidurinių balsių ir kt.), jų apibūdinimas ir transkripcija. Pagrindiniai garsų pakitimai: disimiliacija, asimiliacija, metatezė, haplologija, sinkopė, apokopė, aferezė, epentezė, anaptiksė ir kt. Metafonija ir *raddoppiamento fonosintattico*.	4		2				**6**	**15**	1. Teorinės literatūros skaitymas ir analizė. **Fanciullo (2013)** II. 1, 2, 3, 4, 5, 6. **Maturi (2014)** I. 1, 2, 3, 4; II. 1, 2, 3, 4. 2. Praktinės užduotys.
3. Lotynų kalba, italikų kalbos (*lingue italiche*), Italijos tarmių formavimas. Kitų kalbų įtaka. Lotynų kalbos periodai. Italikų kalbos (*retico, lepontico, venetico, ligure, etrusco, osco, umbro, piceno, messapico, siculo* ir kt.). Vėlyvoji lotynų kalba, jos tyrinėjimo šaltiniai ir raidos tendencijos. *Appendix Probi.* Tarpinės fazės paminklai ir pirmieji italų kalbos tekstai: *Indovinello veronese; Iscrizione di San Clemente; Iscrizione di Commodilla; Placiti cassinesi* ir kt. Lotynų kalbos ir *volgare* santykis. Substratas, superstratas, adstratas. Kiti italikų, etruskų, germanų (gotų, langobardų, frankų), arabų, graikų, oc ir oïl kalbų pėdsakai.	2		2				**4**	**15**	1. Teorinės literatūros skaitymas ir analizė. **Fanciullo (2015)** 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 2.6. **Marchesini (2009)** 1, 4, 5, 6. 2. Praktinės užduotys.
4. Romanų kalbos, romanų filologija ir geolingvistika. Romanų kalbos, jų klasifikacija ir problemos. Istorinės lyginamosios gramatikos metodas, Schleicher, Jaunagramatikiai, Schmidt'o *Wellentheorie,* Schuchardt, Meyer-	2		2				**4**	**20**	1. Teorinės literatūros skaitymas ir analizė. **Fanciullo (2013)** IV. 1, 2, 3, 4, 5; V. 1, 2, 3, 4, 5, 6.

Lübke, *Wörter und Sachen* tyrimo kryptis. Geolingvistikos sąvoka, tyrimo objektas ir metodai. Rousselot, Gilliéron, Gauchat, Ascoli, Bartoli, Jaberg, Jud ir kt. *Archivio glottologico italiano* ir *Italia dialettale* žurnalai.									**Marcato (2007)** IV. 1, 2, 3. 2. Praktinės užduotys.
5. Kalbos atlasas ir dialektologinė ekspedicija. Bartoli'o keturios *norme areali.* Kas yra, kaip ruošiama ir atliekama dialektologinė ekspedicija, informantų atranka, kaip elgiamasi su informantais. Kas yra lingvistinis atlasas, atlaso struktūra, problemos. *Punto linguistico* ir *area linguistica* sąvokos. *Atlas Linguistique de la France*; *Sprach- und Sachatlas Italiens und der Südschweiz.* Kas yra izoglosa; *Massa-Senigallia* ir *Roma-Ancona* linijos.	4		3				**10**	**16**	1. Teorinės literatūros skaitymas ir analizė. **Marcato (2007)** VII. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8; IX. 1, 2, 3, 4, 5. **Jaberg, Jud** (1928-1940) I-VIII 2. Praktinės užduotys.
6. Sociolingvistika. Italijos tarmių klasifikacija, kitos kalbos Italijos teritorijoje Kas yra sociolingvistika. Diachroninis diatopinis, diastratinis, diafazinis ir diamezinis variantiškumas. Vadinamoji *Questione della lingua*. Italijos tarmės. Pagrindinės Italijos tarmių klasifikacijos nuo Dantės *De vulgari eloquentia* iki XXI a. *Enclave* ir *exclave* sąvokos, *Varietà non italoromanze* (*francoprovenzale, provenzale, catalano, sardo, tedesco, sloveno, croato, albanese, zingarico, greco*), *ladino* ir *friulano*. *Dialetti galloitalici* pietų Italijoje.	4		3				**8**	**20**	1. Teorinės literatūros skaitymas ir analizė. **Marcato (2007)** X. 1, 2, 3, 4, 5. **Berruto (2004)** 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2. 2. Praktinės užduotys.
Iš viso	**18**		**14**				**32**	**98**	

Vertinimo strategija	**Svoris proc.**	**Atsiskaitymo laikas**	**Vertinimo kriterijai**
Kaupiamasis vertinimas:			
1. Kontrolinis darbas	30	Semestro metu	Vertinama pagal atsakymus į atvirojo ir uždarojo tipo klausimus. Neparašius kontrolinio darbo, neprileidžiama prie egzamino.
2. Pranešimas (raštu) ir jo pristatymas (žodžiu)	20	Seminarai pagal sudarytą grafiką	Vertinami pranešimo turinys, struktūra, pristatymo būdas: ar pranešėjas mintis dėsto laisvai, aiškiai, įdomiai, laikydamasis kalbos kultūros reikalavimų, ar orientuojasi į klausytojus, ar sugeba „jausti" auditoriją, prie jos prisitaikyti, ar į klausimus atsako

			užtikrintai, ar pranešimo seka logiška ir išvados pagrįstos ir aiškiai išdėstytos, ar vaizdinės priemonės naudingos, pateikiamos tvarkingai. Vertinamas pranešimas raštu ir pristatymas žodžiu. Vertinami šie aspektai: - Pranešimo raštu struktūra ir apimtis: struktūra aiški ir logiška, yra visos reikiamos dalys (įvadas, kuriame pristatoma tema, tikslai, metodai ir naudoti šaltiniai; dėstymas, kur pateikiama medžiagos analizė ir interpretacija; išvados); apimtis yra ne mažesnė kaip 12000 spaudos ženklų. - Pranešimo raštu turinys: analizė ir išvados: analizė turi būti išsami ir sisteminga, išvados pagrįstos. - Pristatymas žodžiu: pranešėjas mintis turi dėstyti laisvai, aiškiai ir logiškai; kalbėdamas orientuojasi į klausytojus, į klausimus atsako užtikrintai, tinkamai naudojasi vaizdinėmis priemonėmis. Nepristačius pranešimo – neprileidžiama prie egzamino.
3. Egzaminas raštu	50	Sesijos metu	Vertinama pagal atsakymus į atvirojo ir uždarojo tipo klausimus. Egzaminą galima laikyti tik parašius kontrolinį darbą ir pristačius pranešimą. Be pateisinamos priežasties praleidus daugiau nei 30 proc. paskaitų ir seminarų, bus neleista laikyti egzamino.
GDI gali būti pasitelkiamas kaip papildomas informacijos šaltinis ir rengiant vaizdinę medžiagą pristatymams. Taip pat GDI galima naudotis aiškinantis sąvokas, iškylančius klausimus ir apibendrinant informaciją. Rekomenduojama atsakymus pasitikslinti su dėstytoju ar naudojantis kitais patikimais šaltiniais (vadovėliais ir kita specialiąja literatūra). GDI gali būti pasitelkiamas tik kaip pagalbinė mokymosi priemonė, o ne kaip savarankiško darbo pakaitalas. Visais atvejais privalu vadovautis Filologijos fakultete patvirtintomis GDI naudojimo gairėmis ir laikantis etiško elgesio principų.			

Autorius	**Leidimo metai**	**Pavadinimas**	**Periodinio leidinio nr. ar tomas**	**Leidimo vieta: leidykla ar nuoroda**
Privalomoji literatūra				
Berruto G.	2004	Prima lezione di sociolinguistica	-	Bari, Laterza
Fanciullo F.	2013	Introduzione alla linguistica storica	-	Bologna, il Mulino
Fanciullo F.	2015	Prima lezione di dialettologia	-	Bari, Laterza

Jaberg K., Jud J.	1928-1940	Sprach- und Sachatlas Italiens und der Südschweiz (= http://www3.pd.istc.cnr.it/navigais-web/)	1-8	Zofingen, Ringier.
Marcato C.	2007	Dialetto, dialetti e italiano	-	Bologna, il Mulino
Marchesini S.	2009	Le lingue frammentarie dell'Italia antica	-	Milano, Hoepli
Maturi P.	2014	I suoni delle lingue, i suoni dell'italiano. Nuova introduzione alla fonetica	-	Bologna, il Mulino
Papildoma literatūra				
AA.VV.	1985-1992	Vocabolario delle parlate liguri	1-4	Genova, Consulta Ligure
Avolio F.	2018	Lingue e dialetti d'Italia	-	Roma, Carocci
Azaretti E.	1982	L'evoluzione dei dialetti liguri	-	Sanremo, Edizioni Casabianca
Beccaria G.	2004	Dizionario di linguistica	-	Torino, Einaudi
Cugno F., Massobrio L.	2010	Gli atlanti linguistici della Romània	-	Alessandria, Edizioni dell'Orso
Lee C., Galano S.	2024	Introduzione alla linguistica romanza	-	Roma, Carocci
Loporcaro M.	2013	Profilo linguistico dei dialetti italiani	-	Bari, Laterza
Marazzini C.	1994	La Lingua Italiana: profilo storico	-	Bologna, il Mulino
Patota G.	2024	Nuovi lineamenti di grammatica storica dell'italiano. Con un'antologia di documenti antichi.	-	Bologna, Il Mulino
Sobrero A. (ed.)	2005	Introduzione all'italiano contemporaneo	1-2	Bari, Laterza
Tagliavini C.	1972	Le origini delle lingue neolatine	-	Bologna, Pàtron
Varvaro A.	2014	Il latino e la formazione delle lingue romanze	-	Bologna, il Mulino

Atnaujinta: 2026-11- 23